

11. Тимченко А.С. Образ дитини у сучасній рекламі: кваліф.роб. бакалавра психології / Тимченко Аліна Сергіївна. – Запорізьк. нац.техн.універс-т, Запоріжжя, 2012. – 68 с.
12. Тимченко А.С. Образ дитини як чинник сприйняття рекламного повідомлення: кваліф.роб.спеціаліста психол. / Тимченко Аліна Сергіївна. – Запорізьк.нац.техн.універс-т, Запоріжжя, 2013. – 99 с.
13. Фещенко Ю. О. Реклама в життєвому просторі мешканців міста: квал.роб. магістра психол. / Фещенко Юлія Олександрівна. – Запорізьк.нац.техн.універс-т, Запоріжжя, 2012. – 139 с.
14. Штейнбах Х.Э. Психология жизненного пространства / Штейнбах Х.Э., Еленский В.И. – СПб: Речь, 2004. – 239 с.
15. Шуванов В.И. Психология рекламы. Серия «Высшее образование» / В.И.Шуванов. – Ростов-на-Дону, изд-во «Феникс», 2003. – 320 с.

УДК 81'23

**ПСИХОЛІНГВІОДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У
ВИКЛАДАННІ КУРСУ
“ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА”**

**Наталія Гавриш
(Луганськ, Україна)**

У статті представлено засоби й методи інтерактивного навчання (методи застосування карт розумових дій, мовленнєвотворчі завдання та вправи, метод схематизації й моделювання тощо), які забезпечують високий рівень професійної мотивації студентів як майбутніх педагогів, готовність до здійснення мовленнєвої роботи з дошкільниками в контексті гуманістичної парадигми освіти.

***Ключові слова:** інтерактивні методи навчання, інтелектуальні карти, аналітичні завдання, термінологічні вправи, розумова та мовленнєва активність, майбутні вихователі дітей дошкільного віку.*

В статье представлены средства и методы интерактивного обучения (методы использования карт умственных действий, речетворческие задания и упражнения, метод схематизации и моделирования и др.), которые обеспечивают высокий уровень профессиональной мотивации студентов как будущих воспитателей, готовность к осуществлению речевой работы с дошкольниками в контексте гуманистической парадигмы образования.

Ключевые слова: *интерактивные методы обучения, интеллектуальные карты, аналитические задания, терминологические упражнения, умственная и речевая активность, будущие воспитатели детей дошкольного возраста*

The article presents the means and methods of interactive learning (how to use the mental maps of actions, speechproduction tasks and exercises, method of schematization and modeling, etc.), which provide a high level of professional motivation of students as future educators, and willingness to implement the discourse work with preschool children in the context of humanistic education paradigm.

Key words: *interactive teaching methods, intellectual cards, analytical tasks, terminological exercises, mental and verbal activity, future educators of preschool children*

Постановка проблеми. Успіх активних реформаційних процесів у системі дошкільної освіти значною мірою залежить від якості професійної підготовки майбутніх педагогів, її відповідності гуманістичним цінностям й пріоритетам сучасної освіти. Одне з центральних місць у системі фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів посідає курс «Дошкільна лінгводидактика», з огляду на роль мови й мовлення в

житті суспільства й окремої особистості. Націленість курсу на вивчення особливостей мовленнєвого розвитку дітей від народження до школи, формування вмінь аналітично спостерігати за мовленням дітей, діагностувати й вчасно коригувати мовні недоліки, здійснювати ефективну мовно-мовленнєву підготовку дошкільників, – вимагає від студентів не лише міцних теоретичних знань й умінь, а сформованості чутливого, розсудливого й відповідального ставлення до майбутньої професії. Зазначене актуалізує застосування інтерактивних методів навчання майбутніх педагогів у процесі вивчення фахових дисциплін.

Метою статті є представлення окремих ефективних методів викладання курсу «Дошкільна лінгводидактика», що забезпечують комплексний вплив на формування готовності майбутніх вихователів до організації результативної мовленнєвої роботи з дошкільниками.

Виклад основного матеріалу. Курс «Дошкільна лінгводидактика» передбачає як лекційну, теоретичну складову, так і обов'язкову практичну, у процесі якої студенти мають оволодіти широким арсеналом методичних засобів і способів мовленнєвої роботи з дітьми (М.Алексєєва, А.Богуш, Г.Кабушко, В.Яшина). Як засвідчує досвід, активізація мисленнєвої та мовленнєвої діяльності студентів на лекційних і практичних заняттях є надзвичайно складним завданням. Причинами того можна вважати загальне зниження рівня мовленнєвої культури випускників загальноосвітніх шкіл. Крім того, націленість на самостійне виконання численних завдань, що передбачені програмою курсу й вимагають активної розумової діяльності, в переважній більшості студентів змінилося активністю пошуку заготовок, штампів, шаблонів в Інтернеті, що формалізує процес оволодіння змістом курсу, знижує рівень професійної мотивації майбутніх педагогів. Отже, особливу увагу на початку вивчення курсу необхідно

приділяти цілемотиваційному компоненту підготовки. Адже принципова переорієнтація мети мовленнєвої роботи з дошкільниками з формування окремих мовленнєвих умінь на виховання мовної особистості вимагає передусім сформувати в студентів готовність сприймати дошкільника як саме таку особистість. Цьому сприяє, наприклад, складання студентами рукописного збірника дитячих висловлювань, в який кожен з них приносить і записи власних „перлів” з пори дитинства, знайдені вирізки із журналів, записи спостережень під час педагогічної практики тощо. Виконання цього завдання відбувається протягом цілого семестру. В результаті у студентів поступово пробуджується стійкий інтерес до дитячого мовлення, бажання оволодіти ефективними методиками його розвитку та удосконалення. Крім того, матеріал збірника можна застосовувати для аналізу дитячих висловлювань та їх систематизації.

Збереженню розумової працездатності студента та якісному засвоєнню теоретичного матеріалу сприяє також застосування різноманітної наочності, серед якої особливе місце посідає складання розумових карт. Останнім часом інтелектуальні карти як засіб організації навчально-пізнавальної діяльності широко застосовуються в різних ланках вітчизняної та зарубіжної освіти і отримали багато різноманітних визначень. Так, у вищій школі спосіб застосування цих карт-схем має назву метод концептуальних карт (Л.Карпинська, Н.Іванченко, Л.Тархова та інші). Стосовно середньої школи інтелектуальні карти мають назву схеми орієнтувальної основи дій ООД (Т.Лазарева), а також схема розумових дій. Кожен з названих термінів, з одного боку, є синонімом інших, проте, на наш погляд, має певну специфіку.

Розумова карта є суті структурно-логічною схемою змістовно-процесуальних аспектів вивчення певної теми, в якій у радіальній формі відбиваються зв'язки ключового

поняття, що розташовується у центрі, з іншими поняттями даної теми (проблеми), та складає з ними нерозривну єдність. Така карта дає змогу майже на кожне поняття дивитись крізь призму його міжсистемних зв'язків, вони стають для того, хто навчається, унаочненими, очевидними. Термін «схема орієнтувальної основи дій» підкреслює організаційно-спрямовуючу функцію інтелектуальних карт, адже у процесі їх побудови, складання, людина не лише відтворює власне уявлення щодо міжсистемних зв'язків ключового поняття з іншими, а певним чином усвідомлює логічну послідовність пошуково-орієнтувальних дій, тобто краще засвоює не лише саме знання, а й опановує способи його здобуття. Така карта складається за активною участю тих, хто навчається, на їх очах, охоче коментується, багаторазово удосконалюється, доповнюється у різних формах життєдіяльності. Наприклад, карта, складена однією групою студентів може бути використана в іншій групі, проаналізована та доповнена чи навіть суттєво змінена. Важливе значення для викладача, який постійно займається питанням удосконалення змісту та способів викладання курсу, мають *концептуальні карти*. Нагадаємо, що поняття «концепція» означає певний спосіб розуміння, трактування будь-якого предмету, явища, процесу, точка зору на предмет чи явище (К.Крутії). Педагогу така карта дає змогу вибудувати логіку вивчення певної теми, враховуючи різні її аспекти, реально інтегруючи зміст освіти. Наявність концептуальних карт дає змогу вибудувати в логічній єдності цикл занять, що максимально повно розкривають тему. Концептуальна карта складніша за карту розумових дій, адже вона відбиває значно більше інформації, ніж викладач може використати на конкретному занятті. Водночас це поширює його можливості щодо багатоваріантної організації змісту.

Нами був розроблений та апробований атлас концептуальних карт та карт розумових дій для вивчення

різноманітних тем курсу [5]. Так, надзвичайно складними для усвідомлення студентами матеріалу є перші методологічні теми. Щоб умотивувати їх на вивчення дошкільної лінгводидактики як одного з центральних курсів професійної підготовки, націлити їх на усвідомлене сприйняття навчального матеріалу, ми разом зі студентами складаємо схему понятійного поля, в якому відбивається зв'язок ключових понять – мова, мовлення, мислення, спілкування тощо. Студенти намагаються визначити залежності між цими поняттями, встановити категоріальні, змістові та структурні ознаки. Процес колективного складання схеми супроводжується коментарем викладача, основні позиції з якого студенти фіксують у своїх лекційних зошитах. Окремі моменти в ході лекції доцільно запропонувати студентам домислити самостійно. Наприклад, викладач, повідомляючи про три основних джерела дошкільної лінгводидактики як науки (сучасні наукові дослідження проблеми мовленнєвого розвитку дошкільнят, практика організації мовленнєвої роботи з дошкільниками та педагогічна спадщина класиків з питань становлення та розвитку мовлення дошкільнят), пропонує студентам відобразити смисл цієї інформації символічно – у вигляді дерева зі стовбуром, корінням та кроною. Причому студенти самостійно повинні вирішити та аргументовано пояснити, яка з частин малюнку буде відтворювати те чи інше джерело. Узагальнення, зроблене викладачем після того, як студенти висловились, свідомо сприймається і фіксується ними в зошитах. Символічні малюнки допомагають студентам з'ясувати значення тих чи інших чинників, що впливають на становлення та розвиток мовлення в дітей від народження до семи років. Індивідуальне виконання такого завдання, а потім презентація його групі студентів підготовляє базу для відповідного лекційного фрагменту, інтерес до якого вже буде забезпечений активним включенням студентів у процес розмірковування над питанням про чинники[4; 5].

В окремих випадках доцільно представити вже готові, раніше складені викладачем інтелектуальні карти. Це дає змогу візуалізувати представлення навчального матеріалу для студентів, більше часу приділити діалогу з приводу теми, яка розглядається на занятті. Прикладами таких карт можуть слугувати наступні схеми.

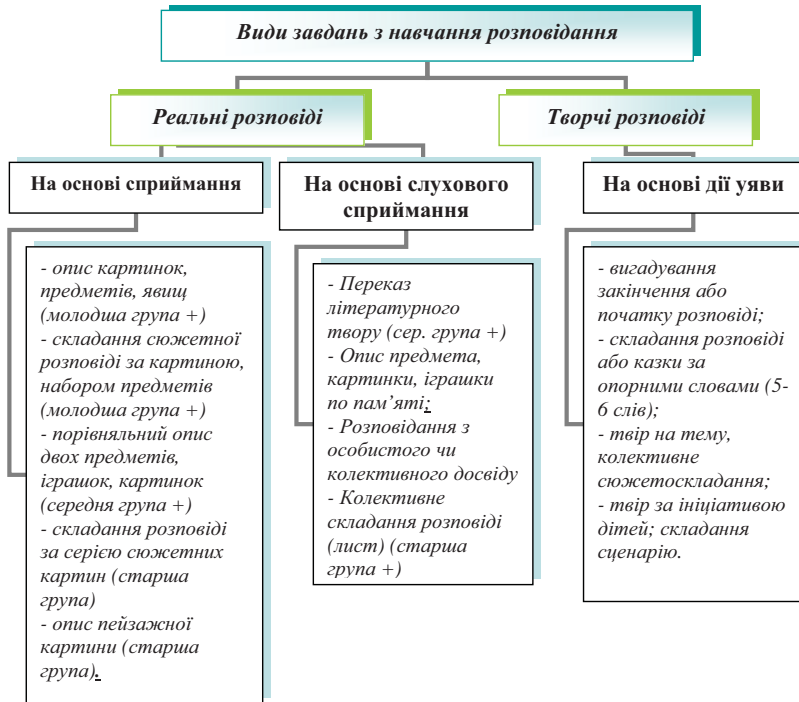

Рис. 1. Карта-схема з теми «Методика розвитку зв'язного мовлення»

Карта може бути подана в демонстративному форматі, чи скопійована студентами для власного портфолію на аркушах А4. Викладачеві достатньо прокоментувати окремі види завдань, збагатити цілісну картину прикладами з практики навчання дітей складання різних видів розповідей. Для практичного заняття в якості перевірного завдання можна скористатися зміненим варіантом даної схеми. Тобто

викладач просить студентів вписати у майже порожню схему види завдань за трьома напрямками, а потім порівняти заповнену схему з оригінальною.

Наступна карта-схема представляє завдання та методи розвитку словника дітей. Дана карта також може бути використана в декількох варіантах – у ході лекції, присвяченій ознайомленню з даною темою. Сприйняття карти-схеми супроводжується поясненнями викладача. У зміненому вигляді карту можна використовувати для практичних занять та проведення модульного контролю: фрагменти карти можна переставити місцями, щоб студенти з'єднали завдання з відповідними методами; студенти можуть заповнити карту, в якій будь-який фрагмент має закритий вигляд тощо.

Рис. 2. Карта-схема до теми «Методика розвитку словника»

Схематизація, моделювання – ефективний засіб оптимізації діалогу на семінарських та практичних заняттях з курсу. Так, можна запропонувати студентам виконаний

студентами інших груп малюнок, схему чи розумову карту, яку вони в невеличких підгрупах у шість-вісім чоловік аналізують, оцінюють а потім доповнюють, удосконалюють і пізніше презентують на загальний розсуд всій групі для остаточного обговорення. Проілюструвати сказане можна за допомогою схемою карти з теми «Навчання дітей складання розповіді за картиною в різних вікових групах».

Логічна структура заняття	Організаційні умови, методи та прийоми навчання	Організаційні умови, методи та прийоми навчання	Організаційні умови, методи та прийоми навчання
Е т а п заняття з розпо-в і д а н - н я за змістом картини	Молодша група	Середня група	Старша група
1. Ор-ганізація дітей на спри-й н я т т я картини	К а р т и н у вивішують до заняття; запитання за змістом картини (3-5, з них 1-2 проблемно-пошукове); лексико-граматичні вправи; х у д о ж н е слово; дії з предметами відповідно до змісту картини	К а р т и н у презентують на занятті; м о в ч а з н и й розгляд картини; запитання за змістом картини (5-7, з них 2-3 проблемно-пошукові); л е к с и к о - г р а м а т и ч н і вправи; ігрове завдання „Майстер „Чарівні вуха”, Майстер „Чарівні окуляри”, Майстер „Чарівні рукавички”, майстер „Великий ніс”	К а р т и н у презентують на занятті; мовчазний розгляд картини; бесіда про творчість художника запитання за змістом картини (8-10, з них 5-6 проблемно-пошукові); лексико-граматичні вправи; творчі завдання (входження в картину, вихід за межі зображеного, с к л а д а н н я віртуальних діалогів);

2. Навчання розповідання за змістом картини	Повний зразок розповіді; Структурно-логічна схема; Спільне мовлення; схвалення	Вказівки; частковий зразок, зразок-дублер; Структурно-логічна схема; колективне сюжетоскладання; Позитивний аналіз	Складання плану розповіді; вказівки; Колективне сюжетоскладання; розповідання командами; творче розповідання; аналіз дітьми розповіді товариша; доповнення; уточнення
---	---	---	--

Рис. 3. Карта-схема до теми «Методика розвитку зв'язного мовлення»

Ефективним способом навчання, зокрема усвідомлення студентами сутнісного змісту понять, їх взаємозалежності є складання карти ранжування ключової категорії чи поняття, що є центральним на даному занятті.

Так, якщо суто теоретично, лише на основі відтворення тексту підручника обговорювати своєрідність поняття «зв'язне мовлення», розглядати його категоріальні, змістові, функціональні характеристики, у більшості студентів залишиться у пам'яті лише його функціональні ознаки. Але якщо, об'єднавши студентів у тріади чи п'ятірки запропонувати визначити ці самі характеристики та записати їх на окремих аркушиках паперу, а потім розташувати на спеціальній схемі за рангом значущості даної ознаки для виявлення сутності досліджуваної категорії, то студенти у процесі обговорення, зіставлення власних уявлень з іншими, безперечно, поглиблюють свої знання з даного питання. Під час презентування кожною підгрупою свого доробку всій аудиторії студентів відбувається узагальнення результатів обговорення та складання єдиної карти ранжування. Причому не викладач, який є лише модератором, а керовані ним студенти аргументуючи, чому саме певна характеристика повинна зайняти першорядне чи

другорядне місце, ще більш переконуються у сутності та цілісності поняття, що розглядається.

Безперечно, успішність лекційних занять певною мірою залежить від загального рівня готовності студентів до сприйняття нового матеріалу, від того, наскільки міцним є теоретичний фундамент. Адже за влучним висловом східних мудреців, у процесі навчання вчитель лише допомагає учню впізнати те, що він **уже** знав, тобто те, що він вже **готовий** сприймати. Тільки присутність студентів в аудиторії на лекційному занятті не є гарантом їх включення у процес навчання.

Проте для сучасних студентів досить поширеною є така практика, коли майже весь процес навчання переноситься в аудиторію. Відтак викладачу необхідно бути готовим до авральної ситуації, коли на занятті виникає потреба спочатку надати студентам можливість самостійно опрацювати навчальний матеріал, а потім вже його обговорювати колективно. Така ситуація нерідко трапляється ще й тому, що студенти молодших курсів, як правило, не вміють самостійно працювати з літературними джерелами. Розглянемо ефективні способи організації роботи з літературними джерелами в умовах на практичному занятті та в позааудиторній роботі.

На лекційних та практичних заняттях студенти ознайомлюються з інноваційними технологіями розвитку мовлення дітей. З цією метою ми активно застосовуємо матеріали педагогічної періодики, для опрацювання яких використовуємо аналітичні, репродуктивні та творчі завдання.

Завдання аналітичного характеру потребують від студентів готовності самостійно працювати з текстом, осмислювати його ключові ідеї, систематизувати інформацію. Це такі завдання: складання бібліографії за модулями курсу; порівняльна характеристика основних

позицій з проблемного питання чи споріднених технологій за заданими параметрами; анотування окремих статей; підготовка тез повідомлення (п'ять основних) на запропоновану тему; складання плану статті; створення схеми-моделі, відбиваючої сутність інноваційної технології; ділова гра «Перехрестя», командна гра «Скринька запитань». До аналітичних завдань з елементами творчого підходу можна віднести складання тематичних збірок теоретичного та практичного характеру. Прокоментуємо окремі з них.

Порівняльна характеристика технологій мовленнєвого розвитку за заданими параметрами дає змогу оцінити глибинну сутність нової технології порівняно з деякими відомими. Завдання може виконуватись як самостійне з подальшим обговоренням на семінарах чи практичних заняттях або призначається для малих груп.

Процедура виконання. Завдання виконується поступово. На першому етапі студенти самостійно ознайомлюються з новою технологією, наприклад, з технологією раннього навчання дітей грамоти Глена Домана [3] чи технологією навчання дошкільників міркування Наталії Харченко[7]. Потім їм пропонується «просіяти» матеріал, відібрати інформацію за заданими параметрами (адресна спрямованість методики, основні принципи. Вікові обмеження, характеристики завдань, навчально-методичне забезпечення, основні методи (прийоми) навчання тощо). Особлива увага приділяється оформленню записів: їх чітке розташування у стовпчиках – один проти одного – полегшує порівняння.

Порівняльна характеристика основних позицій з проблемного питання привчає студентів мислити критично, намагатись оцінювати досліджуване питання різнобічно. Особливе значення використання даного завдання має на тому етапі викладання методики, коли студенти ще не мають міцних навичок опрацювання літературно-наукових

джерел, не зовсім впевнено орієнтуються в термінології. Так, до завдання такого характеру належать зіставлення завдань мовленнєвої роботи з дошкільниками за змістом підручників різних років (О.І.Соловйової, А.М.Бородич, Ф.О.Сохіна, О.М.Лещенко, А.М.Богуш); самостійне розв'язання питання про погляд учених на сенситивність періоду навчання дітей основ грамоти. Так, відомо, що погляди на цю проблему Є.І.Тихєєвої, К.Д.Ушинського, Д.Б.Ельконіна, М.О.Зайцева різняться.

Процедура виконання. Щоб виконати завдання, студенту необхідно самостійно опрацювати запропоновані викладачем фрагменти авторських текстів, потім занести основні моменти, на основі яких відбуватиметься порівняння, в таблицю, і лише потім зробити та записати висновок.

Підготовка тез повідомлення «П'ять (три, чотири) основних» – варіант самостійного завдання для семінарського заняття, спрямований на формування вмінь аналізувати текст, визначати ключові моменти, їх ціннісну значущість. Найбільш доцільно застосовувати цей спосіб організації роботи при вивченні теоретичного модулю, наприклад, при опрацюванні першоджерел фундаторів методики К.Д.Ушинського, Є.М.Водовозової, Є.Тихєєвої, С.Русової.

Процедура виконання. Студенти виконують завдання поетапно: первинне ознайомлення з матеріалом підручника, посібника, статті тощо здійснюється індивідуально чи в парі; складання на основі тексту десяти тез доповіді, групування тез до п'яти з визначенням найголовніших аспектів. Колективне обговорення найбільш значущих аспектів тексту дає змогу кожному оцінити власні зусилля, обрати найбільш вдалий варіант розв'язання завдання.

Тематичні збірки поглибленого вивчення теоретичних засад конкретної проблеми, наприклад,

«Сучасні технології раннього навчання дітей грамоти», «Шляхи збагачення лексичного розвитку дошкільників», «Гра-драматизація – ефективний засіб розвитку виразного мовлення», - тобто теми, на які немає вільного часу у викладача на лекційних заняттях, а під час практичних - за браком часу просто неможливо забезпечити їх всебічний огляд. Практичний додаток до них складається з різних форм мовленнєвої роботи з дітьми: занять, дослідів, ігор, записів дитячих висловлювань тощо. Насиченість часописів «Дошкільне виховання», «Дошкільля», «Дитячий садок», «Дошкільня освіта» новітніми теоретичними та практичними матеріалами дає змогу створювати тематичні збірки для використання студентами під час практики, навчання студентів заочної форми, презентації цих доробків студентам молодших курсів.

Завдання репродуктивного характеру також відіграють важливу роль у формуванні професійної компетентності майбутніх педагогів, але на іншому рівні – рівні практичного засвоєння матеріалу. Студент, який ознайомився з теоретичними положеннями теми, має опанувати ключові поняття, категорії, апробувати форми практичного втілення методики, причому спочатку відтворюючи теоретично засвоєні методи та прийоми роботи, поступово модифікуючи, пристосовуючи їх відповідно до власних можливостей. До завдань цієї групи належать термінологічна гра «Кросворди, ребуси, анаграми», складання термінологічного словника, розгорнутий аналіз планів-конспектів, надрукованих у часописах, робота над помилками, яких припустились реальні педагоги у складанні конспектів, удосконалення змісту конспектів; відтворення фрагментів занять. Прокоментуємо коротко названі види роботи.

Термінологічна гра «Кросворди, ребуси, анаграми» сприяє активному й свідомому засвоєнню слухачами

основних понять та ідей, теорій відповідно до навчальних тем курсу. Зазначимо, що опрацювання підручників, методичних посібників, науково-методичних статей містить певну кількість нових термінів і понять, важливих для усвідомлення суті традиційних та інноваційних технологій навчання та виховання. Ми нерідко стикаємося з ситуаціями, коли студенти, загалом орієнтуючись у певному матеріалі, відчують істотні утруднення з визначенням сутності конкретного поняття чи категорії. У процесі використання даної гри вони мають можливість освоїти термінологічні відомості не в готовому вигляді, а до їх усвідомлення слухач приходить самостійно, чому сприяє емоційна, творча атмосфера групового пошуку способів успішного виконання завдання.

Процедура виконання. Термінологічною грою варто завершити вивчення теми або лекцію Розподіливши студентів на мікрогрупи, викладач пропонує кожній команді за певний, визначений ним час скласти кросворд, ребус, загадки для інших команд. Зміст кросворду становлять основні поняття та терміни теми (розділу), що вивчається.

Складання термінологічного словника належить до завдань лонгітюдного характеру, таких, що виконуються студентом самостійно протягом тривалого часу і періодично перевіряються викладачем під час експрес-опитувань на початку лекцій чи практичних (семінарських) занять. Як правило, термінологічний словник є обов'язковим елементом педагогічного портфолію з дисципліни, його структуру викладач оговорює зі студентами на першому занятті. Обов'язковими моментами, крім визначення змісту поняття, є вказівка на автора та джерело, з якого це визначення було взято. Терміни спочатку записуються в алфавітному порядку. А потім систематизуються за темами курсу – студент складає предметний покажчик за відповідними темами. Вважаємо даний вид завдання надзвичайно корисним, оскільки воно привчає студента

до постійної, кропіткої роботи над власним професійним становленням. Особливо хочемо наголосити на необхідності регулярно влаштовувати перевірку ведення та засвоєння студентами словника. Проілюструємо сказане. На початку лекції чи практичного заняття викладач може влаштувати вибірково перевірку ведення словника та знання студентами занесених до нього понять. Він пропонує студенту назвати букву, і вже сам вибирає слово-термін на дану букву. Студент повинен сформулювати визначення даного поняття. Результати перевірки знання словника заносяться в журнал у спеціальну колонку „перевірка словника” та враховуються при нарахуванні студенту загальної кількості балів по закінченні модуля чи курсу.

Важливе значення має робота над аналізом реальних конспектів занять педагогів дошкільних закладів – робочих (щоденних) та парадних (для відкритих заходів). Види завдань, які доцільно застосовувати під час такого аналізу, можуть бути найрізноманітнішими: визначити тему заняття (вона від початку може бути закритою викладачем), сформулювати мету та програмні завдання, оформити запис матеріалу та обладнання для заняття, визначити методи та прийоми вирішення конкретних завдань, виокремити способи організації дітей на занятті, які намітив вихователь, оцінити міру можливої мовленнєвої активності вихователя і дітей (окремо взятої дитини), логічну послідовність, доцільність педагогічних дій вихователя, наявність ціннісних смислів, які вихователів намагається донести до дітей, тобто чи є в даному занятті певна ідея. Краще таку роботу організувати в мікрогрупах, якщо йдеться про практичне заняття чи у вигляді самостійного завдання, обговорення якого відбувається на занятті, а також подається студентами у письмовому вигляді. Причому варто для такого виду роботи відбирати не лише «гарні», конспекти, а також такі, в яких явні помилки методичного, мовного характеру. Ми не лише пропонуємо студентам проаналізувати ці помилки,

а й придумати, як можна покращити конспект, як виправити ситуацію на занятті. Аналітичні дії студентів спрямовуються запитаннями викладача, зокрема, необхідно уточнити цілісність змісту заняття, його відповідність заявленій темі; доцільність сюрпризних моментів та психотерапевтичної вправи; проаналізувати методичну точність і правильність організації ігор, запропонованих вихователем; доступність для дітей цього віку завдання зі створення родинної квітки по типу родинного дерева; оцінити мовленнєву активність вихователя у співвіднесенні до дитячої мовленнєвої активності; знайти неточності, яких припустилась вихователька; визначити виховний і в цілому освітній сенс даного заняття. Доцільними після проведеного аналізу помилок є виконання студентами вправи з удосконалення поданого конспекту з метою їх виправлення.

Висновки. У статті ми представили лише окремі методи інтерактивного навчання майбутніх вихователів у процесі викладання однієї з фахових дисциплін, – дошкільної лінгводидактики. Їх регулярне використання забезпечує високий рівень професійної мотивації, готовність майбутніх вихователів до здійснення освітнього процесу в дошкільному закладі на гуманістичних засадах згідно сучасних вимог.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева М.М., Яшина В.И. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников. - М.: Академия, 1997.- 376с.
2. Фопель К. Эффективный воркшоп. Динамическое обучение. Пер. с нем.. – М.: Генезис, 2003. – 368с.
3. Доман Г. Как научить ребенка читать. – М.: Пресс-инфо, 20. – 234с.
4. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник /За ред. А.М.Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542с.
5. Богуш А.М., Гавриш Н.В., Маркотенко Т.С. Навчально-методичний комплекс „Дошкільна лінгводидактика” Навчально-

- методичний посібник для студентів ВНЗ. – Луганськ: СПД Резников, 2009. – 92с. 6.
6. Кабушко А.Ю. Подготовка студентов педагогического вуза к обучению риторике детей дошкольного возраста. Автореф. дис. ... канд.пед.наук: 13.00.08 – теорія и методика профессионального образования. – Волгоград, 2008. – 23с.
 7. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. Пос. Для студентів ВНЗ / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. /За аг.ред Л.О.Калмикової. – К.: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, в-во «Фенікс», 2008. – 235с.

УДК 81'23

**ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ
ЛИЧНОСТИ ПОДРОСТКОВ,
ПРОЯВЛЯЮЩИЕСЯ В КОГНИТИВНОМ
КОМПОНЕНТЕ ИХ РЕЧЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ**

**Светлана Елгина
(Рязань, Россия)**

У статті представлено результати комплексного дослідження інтелектуальних здібностей особистості підлітків з домінуванням першосигнальної або другосигнальної системи, що проявляються в різноманітних характеристиках когнітивного компоненту їхніх мовленнєвих дій.

***Ключові слова:** особистість, підлітки, інтелект, сигнальні системи, мовленнєва діяльність, психологічні характеристики мовлення, когнітивний компонент мовлення, типи логічних зв'язків.*

В статье представлены результаты комплексного исследования интеллектуальных особенностей личности